

Geen stress meer voor de eindtoets

Geen stress meer voor de eindtoets in groep 8, want die is vanaf nu veel minder belangrijk. Voortaan is het schooladvies van de leerkracht bindend voor het vervolgonderwijs van de leerling. Een verbetering? Dat moet nog blijken. Ook aan deze werkwijze zitten haken en ogen.

De eindtoets is ooit - in 1968 - ingevoerd om een onafhankelijke onderbouwing te krijgen voor het advies voor vervolgonderwijs, zodat sociale status of de mening van 'de meester' niet meer richtinggevend waren. De laatste jaren veranderde de publieke opinie: er kwam steeds meer kritiek op de eindtoets. Die zou 'maar een momentopname' zijn, door stress beïnvloed worden en welgestelde ouders zouden hun kind op oefencursussen doen om de score te verhogen. Bovendien groeide het besef dat cijfers niet zaligmakend zijn: andere factoren zijn ook bepalend voor succes in de schoolloopbaan. Denk aan motivatie, doorzettingsvermogen en huiswerkattitude. De leerkracht kan deze aspecten van zijn leerlingen inschatten. En zo kwam er een wetswijziging: anno 2015 is de eindtoets wel verplicht voor alle basisscholen, maar de uitslag telt niet meer mee voor het schooladvies. Dat

advies wordt al eerder, vóór 1 maart, opgesteld door de leerkracht. De eindtoets komt daarna, in april, als de leerlingen inmiddels al zijn ingeschreven bij het voortgezet onderwijs. Alleen als een

houden. Want uit onderzoek bleek dat de aandacht voor taal en rekenen na de 'Cito-toets, die tot nu toe in februari werd afgenomen, wegzakte. 'Als de toets twee maanden later plaatsvindt, wordt

'Cijfers zijn niet zaligmakend'

leerling de toets veel beter maakt dan werd verwacht, mag het schooladvies nog worden aangepast. Dit komt naar verwachting voor bij één op de tien leerlingen. Als een leerling de toets slechter maakt dan verwacht, wordt het schooladvies niet bijgesteld.

Vliegende start

De late eindtoets heeft eigenlijk tot doel de achtstegroepers aan het werk te

de beschikbare onderwijstijd beter benutten en kan een vliegende start op de middelbare school worden gemaakt', aldus het ministerie van OCW.

Kritiek

Ook op de nieuwe werkwijze klinkt echter alweer kritiek. Hoe onafhankelijk is het schooladvies zonder de citoscore? Zal de sociale ongelijkheid weer toenemen? Hoe komt het advies nu tot stand? Hoe lastig is het voor het voortgezet onderwijs dat er in mei nog wijzigingen kunnen komen? Kunnen leerkrachten op tegen ouders die hen onder druk zetten om hoger te adviseren, nu er geen harde cijfers liggen? En moeten gymnasia vrezen voor een extra grote toestroom van leerlingen met een vwo-advies, nu ze geen aanvullende eisen meer mogen stellen voor een minimale citoscore, zoals tot nu toe gebruikelijk? Magazine School! peilde de reacties in en buiten het onderwijsveld. >

Geen Citotoets meer

De centrale eindtoets wordt voortaan aan de scholen geleverd door het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en dus niet meer door de Stichting Cito. Daarom heet hij dus ook geen Citotoets meer, maar eindtoets. Een basisschool mag een andere eindtoets kiezen dan die van het CvTE, maar die moet dan wel voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Goedgekeurd zijn ROUTE 8 van A-VISION en de ICE Eindevaluatie Primair Onderwijs (IEP Eindtoets).

Meester Leo met zijn klas van obs Buten de Poorte in Goedereede.

‘Advies klopt bijna altijd’

Leo Ruighaver, leerkracht groep 8 op obs Buten de Poorte in Goedereede.

‘Het schooladvies is heel goed op te stellen aan de hand van de gegevens in het leerlingvolgsysteem, gevoegd bij onze eigen ervaringen met de kinderen. We kennen de karakters en weten welke eigenschappen van belang zijn voor succes in het vervolgonderwijs.’

Bij elkaar levert dat een gedegen advies op. Vanuit het voortgezet onderwijs krijgen wij altijd teruggekoppeld hoe onze oud-leerlingen het doen, en dan blijkt dat onze adviezen bijna voor 100 procent klopten. De puberteit heeft natuurlijk nog invloed op hun leerhouding, maar wij kunnen het kennelijk goed inschatten.

Het is dus zeker geen ramp dat de eindtoets niet meer meetelt. In de praktijk waren die scores veelal een bevestiging van wat ik al verwachtte van de kinderen. Alleen in twijfelgevallen kon de eindtoets nét het ontbrekende argument geven om een bepaald advies uit te brengen. Eerlijk gezegd zat er elk jaar wel een verrassende uitslag tussen. Met het verschuiven van die toets wordt ons dus een prima bruikbaar instrument uit handen genomen. Maar gelukkig wordt er in alle leerjaren getoetst en worden al die resultaten vastgelegd in het volgsysteem. Voortaan gebruiken we die cijfers. Overigens herken ik het beeld niet dat ouders leerkrachten onder druk zetten om hoger te adviseren. Ik heb de ervaring dat ouders het beste willen voor hun kind, en als je kunt aantonen dat het advies is gebaseerd op de juiste argumenten, kom je er altijd met hen uit.’

‘Het gaat om het belang van de leerling’

Hanneke Taat, rector Utrechts Stedelijk Gymnasium.

‘Voor ons is het advies van de basisschool altijd leidend en daar hebben we veel vertrouwen in. Aanvullend vroegen wij tot nu toe een citoscore van minstens 545 punten, iets hoger dan een ‘gewoon’ vwo-advies. Omdat het gymnasium toch iets anders is dan het atheneum. Die aanvullende informatie raken wij nu kwijt, dus we gaan meer kijken naar de cijfers in het leerlingvolgsysteem. Wij komen er wel uit, maar zonder die harde citoscore kan het lastiger worden om de opwaartse druk van ouders te weerstaan. Ik vind het echter niet geheel onterecht als leerkrachten de belangstelling en kansen van leerlingen meewegen voor ze een gymnasiumadvies uitbrengen. Want als een kind het op een categoriaal gymnasium niet redt, moet het wel naar een andere school en dat is erg ingrijpend. Het gaat erom dat een kind gelukkig is op het juiste niveau, dat moet voor iedereen voorop staan. Daarom verwacht ik vooralsnog niet dat er ineens veel meer gymnasiumleerlingen komen dan anders.’

‘Niet minder toetsen, maar meer’

Prof. dr. Herman van de Werfhorst, hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam.

‘Toetsen is van belang om te voorkomen dat vooroordelen gaan meespelen. Want ieder mens heeft vooroordelen, ook leerkrachten. Mijn vrees is dat er straks op het moment van adviseren onvoldoende neutrale informatie beschikbaar is en dat de sociale ongelijkheid weer groter wordt.’

Stel: een leerling uit een hoogopgeleid gezin haalt niet zulke hoge resultaten op school. Dan weegt de leraar in zijn advies onwillekeurig mee dat de ouders van dit kind beter kunnen en zullen helpen bij zijn huiswerk en motivatie. Daardoor zal hij toch wat hoger adviseren dan bij een kind van laagopgeleide ouders. Dat is misschien niet zo eerlijk, maar wel een waarheid. Er zijn nu eenmaal verschillen tussen mensen en een school kan die niet laten verdwijnen. De thuisbasis is enorm belangrijk. Het wordt makkelijker om dit mee te wegen, als er geen onafhankelijke eindtoets is.

‘Vrees dat sociale ongelijkheid weer groter wordt’

Ik begrijp de mensen die zeggen dat de Cito-toets maar een momentopname is. Daarom zeg ik: niet minder toetsen, maar meer. Uit onderzoek is al gebleken dat op scholen die veel toetsen minder ongelijkheid is dan op scholen die weinig toetsen.

Op dit moment zou ik tegen leerkrachten van groep 8 willen zeggen: probeer te voorkomen dat je wordt beïnvloed door je eigen ideeën over een leerling en zijn achtergrond. Laat de toetsresultaten uit het leerlingvolgsysteem zwaar wegen. Het zou nog beter zijn als scholen de gegevens uit het leerlingvolgsysteem laten beoordelen door een externe deskundige, een statisticus. Alleen dan zijn er neutrale data. Zeker in een onderwijssysteem als het onze, met vroege selectie, is dat van belang.’

‘Hoge toetsdruk blijft’

Petra 't Hoen, directeur obs Buten de Poorte in Goedereede en obs Stellegors in Stellendam.

‘De eindtoets wordt niet afgeschaft, integendeel: hij wordt verplicht. Alleen tellen de cijfers niet meer mee voor het schooladvies. De toetsdruk blijft dus even hoog, en ik ben bang dat de scholen straks weer worden afgerekend op eventuele verschillen tussen eindtoets en schooladvies. Leerkrachten van groep 8 moeten steeds sterker in hun schoenen staan. Het schooladvies blijft een mix van harde en zachte gegevens: cijfers en karaktereigenschappen. De harde gegevens komen nu uit het leerlingvolgsysteem, dat vol zit met toetsresultaten. Ga maar na: vanaf groep 3 wordt hier elk jaar twee keer een serie van citotoetsen afgenomen. Daarnaast meten we ook nog regelmatig sociale vaardigheden en andere capaciteiten. Al die gegevens worden nauwkeurig geanalyseerd om eventueel het onderwijs aan te passen. Dat is goed, maar het kost wel veel tijd. Wat mij betreft mag het een tandje minder, maar de Inspectie van het Onderwijs rekent ons af op al die ‘harde’ resultaten. Ik mis soms het vertrouwen in de professionals in het onderwijs, die te maken hebben met grote verschillen in de klas. De wereld is niet gelijk, daarom zullen de scores per school altijd blijven verschillen.’

‘Meer samenwerking tussen po en vo’

Linda Zeegers, persvoorlichter bij de VO-raad.

‘We zien dat er door deze wetwijziging in veel regio's meer samenwerking op gang komt tussen het primair en het voortgezet onderwijs om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen op de juiste plek terecht komen. De schooladviezen worden bijvoorbeeld onderbouwd met gegevens uit het leerlingvolgsysteem, op die manier kunnen leraren beter weerstand bieden aan druk van ouders. We verwachten dat er meer gesprekken over twijfelgevallen zullen plaatsvinden. Ons advies is die gesprekken zoveel mogelijk te voeren voordat het advies gegeven wordt, omdat een eenmaal gegeven advies alleen naar boven bijgesteld mag worden. Het is voor het voortgezet onderwijs natuurlijk niet prettig als er in mei nog veel wijzigingen komen in de aanmeldingen doordat de toetsscore te veel afwijkt van het advies, dat is organisatorisch lastig. En belangrijker: het gaat erom dat deze wetgeving ertoe leidt dat zoveel mogelijk kinderen op het juiste niveau terecht komen.’